

N:o 70.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1892, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anordnande
i Vadstena af en asyl för sinnessjuka.*

(2 U. A.)

I en till Riksdagen den 20 nästlidne april aflåten proposition (n:o 61) har Kongl. Maj:t, med åberopande af ett propositionen bilagdt utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att *ej mindre* bevilja ett anslag af 431,790 kronor samt deraf på extra stat för år 1893 anvisa ett belopp af 200,000 kronor för inköp af en i Vadstena belägen fabriksegendom, innefattande tomtnumren 100—108 jemte stadsjordslotterna n:is 26, 27 och 28 samt innehållande enligt en af landtmateriauskultanten Alfred Eriksson år 1892 upprättad karta 3 hektar 81 ar 85 kvadratmeter, å hvilken fastighet lagfart den 23 juni 1890 meddelats Östergötlands enskilda bank, och för anordnande å nämnda egendom af en asyl för sinnessjuka, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med för detta ändamål upprättade ritningar, afvensom för vidtagande af i sammanhang härmed föreslagna åtgärder i afseende på förändring af vissa lägenheter vid Vadstena hospital samt anläggning af spårväg och vattenledning till asylen m. m., *än äfven* medgifva, att af den för statsverkets räkning till den 14 mars 1894 utarrenderade egendomen Starby kungsladugård n:o 1 i S:t Pers socken, Dals härad, finge vid utgången af nu löpande arrendetid till asylen utan afgäld upplåtas de å förenämnda karta

med nris 3 a, 3 b, 4, 5, 6 och 7 utmärkta egofigurer, utgörande tillsammans 5 hektar 80 ar 35 qvadratmeter.

Enligt hvad af berörda utdrag af statsrådsprotokollet inhemtas, har departementschefen vid detta ärendes föredragning inför Kongl. Maj:t anført hufvudsakligen följande.

Oaktadt allt hvad under senare år åtgjorts för utvidgning af landets hospital och asyler, förefunnes likväl stor brist på platser för vård af dertill berättigade sinnessjuke. Antalet sådana platser utgjorde för närvarande 3,299. Om härtill lades de platser, som vunnes genom nybyggnaderna vid Piteå och Vadstena hospital samt genom inrättande af 20 nya isoleringsrum å den redan i bruk tagna asylen vid Lund, stege platsernas antal till 3,633. Men äfven om det på Riksdagens pröfning beroende förslaget om utvidgning af nyssnämnda asyl förverkligades, hvarigenom antalet sjukplatser skulle komma att ökas med 152, blefve tillgången på asylplatser derigenom ingalunda tillräcklig. Medicinalstyrelsen hade därför med Kongl. Maj:ts tillåtelse uppdragit åt en kommission att uppgöra förslag till en större asyl, afsedd hufvudsakligen för vård af obotligt sinnessjuke från mellersta Sverige. Kommissionen hade bestått af generaldirektören A. T. Almén, såsom ordförande, samt medicinalrådet G. M. Bolling, hospitalsöfverläkarne, e. o. professorerna N. G. Kjellberg och E. J. G. Hjertström jemte medicinalstyrelsens biträdande arkitekt, hofintendenten A. Kumlien.

Då det blifvit känt, att en större fabriksbyggnad vid Vadstena med tillhörande tomt om 3 hektar 81 ar 85 qvadratmeter eller 7 tunnland 22,8 kappland jemte fyra andra derå befintliga mindre byggnader vore till salu för ett mycket lågt pris, och fabriksbyggnaden vid derå verkställd besigtning syntys vara fullt lämplig att förändras till asyl, hade af fastighetens nuvarande egare, Östergötlands enskilda bank, utverkats ett medgifvande, att samma fastighet skulle för statens räkning få inköpas för ett pris af 63,600 kronor, derest köpet afslutades före den 1 maj innevarande år, eller enligt ett senare medgifvande före slutet af nämnda månad, och skulle köpeskillingen komma att ökas med 5 procent ränta från den 1 maj 1892 till den 8 januari 1893, derest betalning vid sistberörda tidpunkt egde rum, hvarigenom det slutliga priset då blefve 65,790 kronor 67 öre. Enligt beskrifning af hofintendenten Kumlien, som jemte generaldirektören Almén besigtigat ifrågavarande fastighet, utgjorde fabriksbyggnaden, som för tjugu år sedan uppförts för att användas till sockerbruk, en större byggnadskomplex dels i fyra, dels i tre, dels i två våningar med solida väggar af kalksten i godt murbruk och med bjelklag af utmärktaste beskaffenhet. Bottenvåningen vore på de flesta ställen be-

lagd med antingen stora, hela, väl hopfogade kalkstensplattor eller ock ett cementskift på cementbeton, hvarför byggnaden vid besigtningen föreföll att vara torr och sund. Byggnadskomplexens vattentak var vid besigtningen, hvad allt trävirke beträffade, godt och solidt, men takpappet, hvarmed det betäcktes, bristfälligt. Inom byggnadskomplexen funnes ett ångpannehus med två ångpannor samt en 140 fot hög ångpanneskorsten. Allt trävirke inom byggnadskomplexen hade vid besigtningen befunnits i fullgodt skick, likasom murarna vore i godt stånd. En annan, å tomtens sydöstra del belägen byggnad, innehållande en större smedja, snickareverkstad och retorthus för gasverk, hade äfven befunnits vara solidt uppförd med väggar af kalksten i godt murbruk och allt i fullt användbart skick med undantag af takets pappbeklädnad. Ett tredje, mindre hus af trä innehöll en större bassin, murad och med cement beslagen, samt deröfver en gasklocka. Ett fjerde, vid Slottsgatan beläget hus, likaledes af trä, täckt med tegel och innehållande tre större rum, vore ej i fullt brukbart skick. Den femte byggnaden, en i nordvestra delen af tomtens ligande villa, innehållande fem rum och kök, i två våningar, vore uppförd af reveteradt trä och täckt med takpapp samt hade vid besigtningen varit i godt skick. Denna byggnad stode i en stor, vacker park, prydd med stora träd, och vore omgifven af ett staket i bästa skick. I öfrigt omgäfvades byggnadskomplexen af ett omkring åtta fot högt plank i brukbart stånd. Fastigheten, som år 1891 taxerats till 87,600 kronor, skulle vid fabriken anläggning hafva betingat en kostnad af omkring 400,000 kronor.

För att få den vidlyftiga frågan, huru asylen skulle ordnas, nöjaktigt utredd, hade af hofintendenten Kumlien uppgjorts preliminära förslag dels till fabriksbyggnadernas förändring, dels ock till de ändringar vid Vadstena gamla hospital, som blefve nödvändiga, derest den nya asylen komme till stånd och skulle förvaltas tillsammans med hospitalet såsom en gemensam anstalt. De preliminära förslagen hade derefter öfverlemnats till ofvannämnda kommission med anhållan om dess utlåtande öfver berörda förslags lämplighet. Sedan de preliminära förslagen på kommissionens begäran omarbetats, hade Vadstena besökts af kommissionens samtliga ledamöter, hvilka då på ort och ställe granskat så väl de nuvarande fabriksbyggnaderna som ock uppgjorda ritningar samt tagit alla öfriga hithörande frågor i betraktande. Efter då öfverenskomna grunder har hofintendenten Kumlien, i samråd med medicinalstyrelsens ordförande och föredraganden för hospitalsärenden, utarbetat fullständiga byggnadsritningar m. m., hvilka öfverlemnats till kommissionens granskning för afgifvande af det begärda utlåtandet.

Kommissionen, hvars utlåtande afgifvits den 9 sistlidne mars, hade dervid af anförda skäl tillstyrkt förslaget såsom fullt lämpligt, dock med vilkor, att anstalten användes såsom asyl för obotligt sinnessjuke af manligt kön samt den för asylen disponibla, fabriken redan tillhöriga jordarealen ökades med ett Starby kungsladugård n:o 1 nu tillhörigt jordområde om tillsammans 5 hektar 80 ar 35 kvadratmeter, motsvarande 11 tunnland 24,2 kappland.

I fråga om asylens beläggning hade kommissionens flertal ansett, att utrymmet medgäfvade fullt ändamålsenlig vård för 400 patienter, hvaremot två af kommissionens ledamöter, c. o. professorerna Kjellberg och Hjertström, såsom sin mening uttalat, att enligt af dem gjorda beräkningar anstalten kunde beläggas med högst 350 patienter.

I skrifvelse den 14 sistlidne mars hade medicinalstyrelsen, med öfverlemnande af de till ärendet hörande handlingar, för sin del anført, att den ifrågavarande fabriksbyggnaden, som låge i sydvestra delen af Vadstena stad, skulle, sedan byggnaden förändrats till asyl, förenas med de i stadens nordöstra del belägna hospitalsbyggnader medelst en efter Decauvilles system byggd smalspårig jernväg, afsedd för trafik med hästar och menniskor. Afståndet fogelvägen mellan närmaste hospitalshus och den till asyl afsedda byggnaden uppginge till omkring 1,840 fot. Nämnda jernvägsspår skulle derjemte ledas ned till lämplig plats vid hamnen för att sålunda underlätta tyngre varors transport derifrån till gamla hospitalet och asylen. Hospitalet skulle dessutom förenas med asylen genom ett gröfre, i stadens gator nedlagdt vattenledningsrör, förenande hospitalets nuvarande och asylens blifvande vattenreservoarer.

Medicinalstyrelsen hänvisade till en af Vadstena stadsfullmäktige, på framställd förfrågan, till medicinalstyrelsen aflåten, handlingarna bifogad skrifvelse af den 1 sistlidne mars, deri stadsfullmäktige medgifvit: 1:o) att en jernväg enligt Decauvilles system finge anläggas från sockerbrukstomten utefter Slottsgatan, Sjögatan, Myntbacken och Lasarettsgatan till hospitalstomten jemte ett sidospår till hamnen å derför lämplig plats, enligt stadsfullmäktiges eller hamnstyrelsens anvisning, och 2:o) att ett vattenledningsrör finge nedläggas från hospitalstomten till sockerbrukstomten utefter Lasarettsgatan, Myntbacken, Torggatan, Storgatan och Slottsgatan, med två brandposter och två vattenkastare, dock under vilkor att staden ej finge vidkännas några utgifter härför samt att framtida underhållet af gatorna mellan jernvägsspåren bestredes genom hospitalsdirektionens försorg. Stadsfullmäktige hade emellertid i sammanhang härmed framhållit önskvärdheten af att oförmålade vattenledningsrör lades från den nuvarande vattenledningens slutpunkt vid biträdande läkarens bostad förbi allmänna läroverket samt öfver Stora torget och Rådhus-

torget med tre brandposter och tre vattenkastare i närheten af dessa ställen, hvilket förslag icke skulle öka kostnaderna med mer än ett par hundra kronor.

Då Vadstena stads och hospitalets intressen sammanföle beträffande åtgärder till förekommande af ellsolycka, och en afgiftsfri förbrukning af vatten från tre vattenkastare för hushållsbehof, utan rättighet att derifrån köra vatten, för hospitalet icke kunde medföra annan utgift än den relativt obetydliga, som föranleddes deraf, att den redan befintliga vattenpumpen finge dagligen hållas i gång omkring en half timme längre än eljest vore nödigt, samt då staden, som af hospitalets närhet redan hade icke blott fördelar utan äfven olägenheter, nu visat stort tillmötesgående beträffande spårvägen och vattenledningens sträckning genom stadens gator, hade medicinalstyrelsen förordat bifall till stadens framställning härutinnan.

Medicinalstyrelsen hade vidare anfört, hurusom sockerbrukstomten genom Fogelsta—Vadstena—Ödeshögs jernväg vore delad i en mindre, obebyggd del om 1 tunnland 8,9 kappland och en större, bebyggd del om 6 tunnland 13,9 kappland. Denna för vanliga byggnader rymliga tomt vore dock alldeles otillräcklig för en asyl, hvars patienter skulle delvis sysselsättas med jordbruk och trädgårdsskötsel. Skulle en asyl å nämnda plats komma till stånd, måste därför sockerbrukstomten, på sätt kommissionen föreslagit, utvidgas med angränsande mark från Starby kungsladugård n:o 1, som vore utarrenderad för statsverkets räkning och hvarå arrendet utginge med våren 1894.

Det bebyggda eller egentliga asylområdet borde genom ett högt plank skyddas från jernvägens område och en vägundergång göras genom banken under jernvägen till parken på andra sidan derom jemte den mindre köks-trädgård, som der kunde anordnas. Den sydöstra delen af den stora arealen, nu åker, skulle åter bibehållas för patienternas sysselsättning med jordbruk och trädgårdsskötsel. Den nuvarande sockerbrukstomten komme att upptagas af byggnader. Skulle en större jordareal i en framtid blifva behöflig för patienternas sysselsättning med jordbruksarbeten, hvilket syntes mindre troligt, då endast ett fåtal af asylpatienterna, att döma af vid hospitalet vunnen erfarenhet, vore i egentlig mening arbetsdugliga, borde sådan utvidgning utan svårighet kunna erhållas af närgränsande jord, tillhörig Starby kungsladugård.

Af byggnadsritningarna med tillhörande beskrifning framginge, att den egentliga asylbyggnaden skulle bestå af en större hufvudbyggnad med två flyglar, uppförda till tre våningars höjd, utan källare, men med en ofvan brandbotten befintlig vindsvåning, med verkstäder för skräddare

och skomakare samt boningsrum för dessa handtverkare, uppsyningsman och sjukvårdsbetjening. På sidan om vestra flygeln finnes en utbyggnad, innehållande ett stort rum, som skulle förändras till kyrksal. Byggnaden vore enligt förslaget i bottenvåningen försedd med 11 olika ingångar och 6 från hvarandra lämpligen afskilda trappor af sten, gående från bottenvåningen till vinden och försedda med brandposter m. m. Brandmurar med jerndörrar skulle gå från bottnen och sträcka sig ofvan takplåten, hvarigenom den stora komplexen blefve delad i flera olika från hvarandra skilda smärre afdelningar. Då vidare enligt förslaget samtliga celler och enkelrum i flyglarne vore försedda med på jernbjelkar murade hvalf, och asylens i tornet högt belägna vattenreservoar vore förenad med hospitalets stora vattenreservoar, syntes medicinalstyrelsen nödiga åtgärder vara nöjaktigt vidtagna så väl med hänsyn till förekommande af större eldsolyckor som ock för den stora byggnadskomplexens delande i flera skilda sjukafdelningar, dessa försedda med olika sof-, dag-, mat- och badrum m. m. Faran för eldsvådor vore för öfrigt minskad derigenom, att anstalten komme att uppvärmas med ånga från i ett annat hus belägna ångpannor och derjemte förses med elektrisk belysning.

För sjukvårdens behof skulle finnas två mindre och två större, behörigen afskilda promenadgårdar. Derest flera sådana skulle erfordras, finnes utrymme dertill å tomtens sydöstra del. Det här befintliga stora envåningshuset af kalksten skulle bibehållas nära oförändradt och användas till smedja, snickare- och målareverkstad samt ångpannehus och maskinrum. Det vid Slottsgatan belägna trähuset skulle behörigen iståndsättas för att användas till bostadslägenheter åt portvakt och ekonomibetjening. Det i nordvestra delen af tomtens uppförda trähuset skulle användas till bostad åt asylläkaren med flere, hvarjemte den bredvid liggande trädgården och parken skulle blifva gemensamma för läkaren och andra, dock icke för patienterna.

Beträffande asylens beläggning, hvarom, såsom förut vore nämndt, meningarna inom kommissionen vore delade, hade medicinalstyrelsen anfört, att kommissionens alla ledamöter dock enats derom, att 50 kvadratfot och 625 kubikfot för hvarje sofplats i de väl ventilerade sofrummen vore fullt tillräckliga, och hårdare beläggning hade icke blifvit ifrågasatt. Då ingen anmärkning gjorts mot sof-, dag- och matrummens storlek och beskaffenhet och härtill komme att enligt förslaget asylen hade, efter husets hela längd och genom flyglarne i alla våningar, korridorer af i medeltal 13 fots bredd, större än vid öfriga hospital, hvilka korridorer vid behof kunde användas till dag- och matrum, ja, äfven till sofrum, när vid reparationer eller andra tillfälliga behof något sofrum behöfde evakueras;

då vidare här vore fråga om vård af obotlige sjuke; samt då för närvarande förefunnes och länge komme att finnas stor brist på platser för många fattige sjuke, hvilka i egna hem saknade, om ej hvarje, så åtminstone ändamålsenlig vård, ansåge medicinalstyrelsen, lika med flertalet inom kommissionen, att vid asylens lika väl som vid hospitalens sjuke borde mottagas, så långt det ofvan angifna utrymmet det medgäffe, eller 400 patienter. Betänkligt vore utan tvifvel, om så många sjuke skulle vårdas sammanblandade inom ett enda hus; men då asylbyggnaden genom brandmurar, jerndörrar, stentrappor och 11 olika utgångar med mera vore nöjaktigt skyddad för eldfara och dertill delad i ett stort antal själfständiga afdelningar med skilda sof-, dag-, mat- och badrum samt skilda promenadgårdar, syntes ingen svårighet förefinnas att här mottaga 400 asylpatienter.

Till minskande af utgifterna så väl för asylens första anläggning som ock för den årliga driftkostnaden borde asylens och hospitalets förvaltning såsom en gemensam anstalt, och asylens på grund af dess läge användas uteslutande för män samt hospitalet för vård af kvinnor, dock så att de 13 sinnessjuka män af första klassens patienter, hvilka nu vårdades å mansafdelningen, skulle tills vidare der förblifva, till dess de härför begagnade, eldfarliga och för öfrigt mindre tjenliga husen kunde för andra ändamål användas och lämpliga platser beredas samma sjuke annorstädes.

Vid Vadstena hospital funnes för närvarande platser för 173 män och 187 kvinnor eller tillsammans 360 patienter, deraf 13 män och 13 kvinnor af första betalningsklassen. Genom nu pågående om- och tillbyggnad erhöles med nästa år platser för ytterligare 24 kvinnor. I den blifvande asylens kunde 400 män emottagas, då vid det gamla hospitalet erhöles platser för 371 kvinnor och 13 män. Vid hospitalet och asylens tillsammans kunde således vårdas 413 män och 371 kvinnor eller 784 patienter.

Enär patientantalet alltså komme att mer än fördubblas, blefve ock derigenom vissa för hospitalet ensamt afsedda lägenheter, såsom kök, tvätt- och bagarstuga, alldeles otillräckliga för både hospitalet och asylens såsom en gemensam anstalt. Häraf betingade förändringar kunde emellertid af tillfälliga omständigheter genomföras för relativt helt obetydliga utgifter. Den nu pågående nybyggnaden, afsedd för kök och tvätt, behöfdes uteslutande för köket samt till matrum och bostad för kökspersonalen. Den gamla utdömda tvättstugans kalkstensmurar kunde påmuras med en half vånings höjd, då härigenom kunde beredas nödligt utrymme för tvätt-, tork- och mangelrum samt bostadslägenheter åt tvätt-

personalen. Det på senare år inrättade bageriet hade medfört så stor ekonomisk vinst, att anstalterna borde hafva eget bageri och derigenom göra sig oberoende af det fåtal leverantörer, som kunde påräknas; hvarför ock nuvarande bageriet borde tillbyggas och förses med två nya bakugnar, då samma hus blefve tillräckligt för bagerirörelsen och personalens behof af bostäder. Samtliga häraf föranledda utgifter borde icke uppgå till mer än omkring 20,000 kronor, hvilka inberäknats i de slutliga kostnaderna för det hela.

Vidkommande dessa slutliga kostnader framginge af kostnadsförslaget, att för den blifvande asylen med dithörande spärväg, vattenledning, förändringar och tillbyggnader vid det gamla hospitalet m. m. erfordrades 361,000 kronor. Denna summa borde dock ökas med blifvande utgifter för anbringande af en uteslutande för asylens behof afsedd körväg genom jernvägsbanken under jernvägsspåret, samt för plank och staket mellan asylens och jernvägens områden, af medicinalstyrelsens biträdande arkitekt beräknade till 5,000 kronor, då slutsumman blefve 366,000 kronor. Härtill komme inköpspriset för sockerbrukstomten med dithörande hus och inventarier, uppgående till 63,600 kronor, derest betalning erlades före utgången af april månad innevarande år, men 65,790 kronor i jemnt tal, derest betalning ej skedde förr än den 8 januari 1893. I sistnämnda fall blefve slutsumman för det hela alltså 431,790 kronor.

Jemfördes dessa af en blifvande asyl föranledda utgifter med motsvarande utgifter för under senare år uppförda hospitals- och asylbyggnader å andra orter inom landet, borde från den nyss angifna slutsumman afräknas värdet af tomten, vid pass 8 tunnland hufvudsakligen stads- tomter, eller omkring 16,000 kronor, så ock ofvannämnda ränta å köpe- skillingen, 2,190 kronor, jemte kostnaden för stängsel kring tomten, ungefär 2,000 kronor, eller tillsammans 20,190 kronor, då för återstående 411,600 kronor erhöles en asyl, hvarest 400 sjuke män kunde få ändamålsenlig vård, och der kostnaden för hvarje sjukplats alltså blefve 1,029 kronor.

Denna kostnad måste erkännas vara i och för sig mycket billig, såsom ock framginge af en jemförelse med motsvarande kostnad vid andra af våra hospitals- och asylbyggnader, i hvilket hänseende kunde åberopas uppgifterna härom i medicinalstyrelsens förliden höst afgifna förslag till uppförande af en ny flygel vid Lunds asyl. Enligt dessa uppgifter hade kostnaden för hvarje sjukplats beräknats vid Lunds hospital till 4,591 kronor, vid tillbyggnaden af Hernösands hospital till 3,160 kronor, vid Upsala hospitals mansafdelning till omkring 4,700 kronor, vid Kristinehamns hospital till 3,030 kronor, vid Piteå hospital till 3,328 kronor samt vid Lunds asyl till 1,726 kronor. Beräknades skilnaden i pris för sjuk-

plats vid den föreslagna Vadstena-asylen och asylen vid Lund i rundt tal till 700 kronor, finges för 400 patienter en besparing af 280,000 kronor. Vid enahanda jämförelse med det billigaste hospitalet, det vid Kristinehamn, blefve prisskilnaden i jernadt tal 2,000 kronor och för 400 patienter alltså en besparing af 800,000 kronor.

Öfverintendentsembetet, som erhållit befallning att inkomma med utlåtande i frågan, hade i skrifvelse den 19 sistlidne mars anført att embetet, vid granskning af ärendet tillhörande situationsplan, byggnadsritningar och kostnadsförslag, så vidt det anginge byggnadsarbeten, för sin del ej funnit skäl till anmärkning vare sig mot de föreslagna anordningarna i arkitektoniskt och konstruktivt hänseende eller mot totalkostnaden, hvilken i förhållande till det ändamål, som vore afsedt att här vinna, syntes embetet kunna betraktas såsom billig.

Sedan ärendet derefter remitterats till domänstyrelsen för afgifvande af utlåtande beträffande den föreslagna upplåtelsen af mark från Starby kungsladugård, hade bemälda styrelse derom hört tillförordnade domänintendenten och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län, hvilka myndigheter ansett ifrågavarande jordområde utan synnerligt men för kungsladugården kunna derifrån afskiljas, varande af tillförordnade domänintendenten upplyst, att å området finnes en lägenhet, bestående af boningshus med bod, svinhus och hemlighus, hvilken lägenhet utan kontrakt innehades af repslagaren A. Andersson, som vore egare af byggnaderna och erlade 10 kronor i årlig afgäld till arrendatorn af kungsladugården. För egen del hade domänstyrelsen anført, att styrelsen icke hade något att erinra mot den begärda upplåtelsen från kungsladugården, dervid undantag icke syntes böra ifrågakomma för den del af området, som upptoges af ofvan omförmälda byggnader, hvilka blifvit utan vederbörligt tillstånd uppförda.

Enär behovet af ökad tillgång på asylplatser för sinnessjuke vore trängande, och då ett gynsam tillfälle nu yppat sig att genom de af medicinalstyrelsen förordade anordningar, hvilka syntes departementschefen i allo ändamålsenliga, för en jämförelsevis ringa kostnad i icke obetydlig mån afhjelpa den allmänt öfverklagade bristen på sådana platser, har departementschefen, efter samråd med chefen för finansdepartementet, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta nu föreliggande framställning.

Ehuru Riksdagen under det senaste årtiondet anvisat högst betydande belopp till hospitalsvårdens förbättrande, återstår ännu mycket att ordna på detta område, innan alla de sinnessjuke, som icke utan fara kunna vårdas i hemmet, kunna erhålla plats på allmänna anstalter. Då alltså ansenliga

utgifter för ifrågavarande ändamål äro att emotse äfven för framtiden, synes det nu föreliggande förslaget, genom hvilket ett afsevärdt antal platser för vård af sinnessjuka skulle kunna erhållas för en jämförelsevis ringa kostnad, utskottet vara förtjent af all uppmärksamhet ur ekonomisk synpunkt; och då den högsta auktoritet på hospitalsväsendets område, eller medicinalstyrelsen, godkänt förslaget äfven från facksynpunkt, tvekar utskottet icke att för sin del biträda samma förslag, emot hvars detaljer utskottet icke funnit något att erinra. Som emellertid utskottet i sitt den 28 nästlidne april afgifna utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under rikstatsens åttonde hufvudtitel, tillstyrkt anvisande för nästkommande år af högst betydliga byggnadsanslag, deribland till nytt hospital å Pitholmen 270,200 kronor och till ny paviljong vid Lunds asyl 150,000 kronor, medan å andra sidan efter år 1893 skulle upphöra de anslag, som under de senare åren utgått, dels till förenämnda hospital å Pitholmen, dels ock till om- och nybyggnad af akademiens för de fria konsterna hus, har utskottet ansett sig böra ifrågasätta, att i stället för det af Kongl. Maj:t för år 1893 äskade beloppet 200,000 kronor endast hälften deraf, eller 100,000 kronor, skulle för nämnda år anvisas. Enligt hvad utskottet af kostnadsberäkningarna funnit, skulle med sistnämnda belopp kunna bestridas utgifterna för inköp af sockerbruksfastigheten, samt för grundläggnings- och de hufvudsakligaste vattenledningsarbetena; och då den återstående delen af byggnadsanslaget lämpligen kunde anvisas för år 1894, skulle något afsevärdare uppskof med asylens fullbordande icke föranledas af en dylik anordning.

Med anledning af hvad domänstyrelsen yttrat angående den å Starby kungsladugård befintliga, af repslagaren Andersson bebodda lägenhetens upplåtande, har utskottet ansett sig böra erinra, att billigheten synes kräfva det Andersson, om han befinnes böra från lägenheten afflytta, dervid erhåller lämplig ersättning.

På grund af hvad ofvan blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen *ej mindre* beviljar ett anslag af 431,790 kronor samt deraf på extra stat för år 1893 anvisar ett belopp af 100,000 kronor för inköp af en i Vadstena belägen fabriksegendom, innefattande tomtnumren 100—108 jemte stadsjordslotterna n:is 26, 27 och 28 samt innehållande enligt en af landtmateriauskultanten Alfred Eriksson år 1892 upprättad karta 3 hektar 81 ar 85 kvadratmeter, å hvilken

fastighet lagfart den 23 juni 1890 meddelats Östergötlands enskilda bank, och för anordnande å nämnda egendom af en asyl för sinnessjuka, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med för detta ändamål upprättade ritningar, äfvensom för vidtagande af i sammanhang härmed föreslagna åtgärder i afseende på förändring af vissa lägenheter vid Vadstena hospital samt anläggning af spårväg och vattenledning till asylen m. m., *än äfven* medgifver, att af den för statsverkets räkning till den 14 mars 1894 utarrenderade egendomen Starby kungsladugård n:o 1 i S:t Pers socken, Dals härad, må vid utgången af nu löpande arrendetid till asylen utan afgäld upplåtas de å förenämnda karta med n:is 3 a, 3 b, 4, 5, 6 och 7 utmärkta egofigurer, utgörande tillsammans 5 hektar 80 ar 35 kvadratmeter.

Stockholm den 5 maj 1892.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Herr grefve *E. C. A. Piper* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
